

ZARRAK ANTIXINA ETA GAUR

ITZALDIA: FRUNIZ'EN 2002-0-15 (5'ETAN)

1.1- EDESTIA:

Adiskideok: Emen gagoz barriro alkartuta geure bizitza ta arazoak aztertzeko. Iru urrats emongo doguz itzaldiaren 1.- arlo onetan edestia: 1.- Moises-Eleizea, Erriak eta 2.- Adiñekoen egoerea gaur eta 3.- Gaur zer egin.

Erri guztietan izan dira zarrak edo, orain esaten dan lez, adintsuak, onartuak eta itzaltasunaz begiratuak. Baiña goazen urregonrik urregora.

1.1 **Moises:** Ara zer diñon liburu santuak Moises'en denporan. Ordurik ona 3.500 urte inguru igaro dira. Baiña orduan zarrak agintariaren laguntzaille biurtu ziran. Bibliak Zebakien liburuan 26, 47-48'an.

"Batu egistazuz Israel guztitik irurogeta amar zar, zeuk ezagutzen dozuzen erriko zarrak eta idazleak. Eroan egizuz Batzar-Txabolara eta antxe egon daitezela zeugaz. Neu joango naz ara zugaz berba egiteko eta zugan dagon Espirituaren zati bat artu dot eta eurengan ipiñiko dot Espiritu ori eta eurak zugaz batera eroango dabe erriaren astuntasuna. Orrelan ez dozu zeuk bakarrik croan bear-ko karga ori".

Ordutik aurrera irurogeta amar zarrak erriko agintarien laguntzaille ziran eta orrein taldeak "sanedrin aundia" eukan izena.

Talde orrek asko lagundu eban erria zaintzen eta errian goratuak ziran. Baiña zarrak iñoz eukiten dogun gaiso batera jausi ziran Jesus etorri zanean: Gauza barriak ezin onartu! Eurak izan ziran Jesus ilteko erabagia artu ebenak, naizta Kaifas abadeak orretarako bultzatu:

"Jesus baitu ebenak Kaifas abade nagusiaren etxera eroan eben eta antxe egozan alkartuta idazleak eta zarrak... Abade nagusiak eta "sanedrin"ak guzurrezko salakuntza billatzen eben Jesus eriotzara eroateko... Abade Nagusiak bere soiñekoak urratu eta esan eban: "Biraua esan dau!... Zer deritxazua? Eta eurak erantzun eben: "I1 egin bear da!"

1.2. ELEIZAN: Guri abadeoi "presbitero" esaten jaku

1.3. ERRIETAN.

Ez Eleizan bakarrik. Errietan be zarrak onartuak izan dira, jakitunak diralako, jakitunak bizi-ikasian eta jakitunak zurtasunean.

1.3.1. **Erroman.** Erroma izan da munduko angitaritzan geien jakin eta irakatsi dauana. Beste gauza batzutan Greziatik artu eben dana: edertia, oiturak eta abar. Baiña lege-gintzan munduko jakitunenak izan ziran. Eta nork egiten

ebazan Erroman legeak: Senaduak. Eta senadua ez da berterik zarren taldea baiño. Latiñez "senex" zarra da.

Eta ez Erroman bakarrik. Gaurko laterrietan be "senadua" edo "zarren taldea" dago legeak onartzeko. Ez dira beti zarrak izaten, baiña gazteak be ez.

1.3.2.: "Señor"

Euskaldunak etxean naiz errian garrantzizkoa danari "fauna" esaten dautsagu. Ez dakigu itz orrek zer exan gura dauan, baiña erdeldunak "Señor" esaten dautsoe eta "Señor" berba onek len esan dogun "presbitero" bera esan gura dau. Presbitero gerkeraz eta "senior" latiñez. Orrelan ba, errian ezer ziranak "zarrena" izena croan dabe beti gure erritik kanpora.

2.1. ADIÑEKOEN EGOEREA GAUR

Zarrak beti izan daben izen ona, galtzen joan da edestian zear eta gaur iñok ez dau esango "ni zarra naz" orrelan bere burua goratzeko. Ori lenago zan. Gaur "zarra" berbea be alboratu egin bear da, lotsagarria dalako-edo eta adiñekoa edo "irugarren adiñekoa" esan. Zergaitik irugarrena? Frantzia'tik artu dogu ori. An erritarrak agintzera sartu ziran "irugarren Estatu" ziran lez, gaur "Irugarren Adiñekoak" garanok asko gara eta garrantzia ortik datorku.

Antxiñako euskaldunentzat etxeko jauna, zarra geiago, itzaltasun aundiaz artzen zan eta bera zan danaren jabe.

Zer pentsaten eben gazteak ezkontzen ziran? Beste etxe batera joaten ziran bizi izaten edo lengo etxean jarraitzen ba'eben, zarraren menpean egozan isil-isilik. Esaterako Batiz'ko zarrak etxe barri bi egin ebazan bere seme-alabentzat: Goiko eta Beko Batiz. Eta orrelan beste etxe askotan.

Aita zarrak ez ebazan izten bere jabetasuna ta eskubi-deak bizi zan artean. Ori pentsau be ez!

Baiña gaur zarrak zarrago egiten gara eta gazteak lenago datoz aurrera. Zer egin?

2.2. URTENBIDEA BASERRIETAN

Gazteen eskubideen arazoa begiratu daigun. lenengo baserrian eta gero kalean.

Baserrietan ezkondu gazteai etxaldea emoteko oiturea be ikusi dogu. Orrelan ez dago etxe barririk egin bearrik.

Eta zarrak zer?

Zarrak urtebide bat aurkitu dabe: Gozamina. Gazteai etxaldea emoten jake jabe izan daitezen, baiña zarrak bizi diran arterako gozamina artzen dabe, eurentzat eta eurakaz geratzen diran seme-alabentzat: Etxearen zati bat, emona izan arren, eurakaz etxean egon diranak urten egin bear

dabe eta heste bizibide bat billatu, jabe barriak artu nai ez ba'dauz.

Baiña or beste arazo bat sortzen da. Zarrak bakarrik ba'dagoz eta ezintasuna eltzen ba'jake. nork zainduko dauz? Jakiña, jabe izango danak, jabetza baldintza orregaz emoten jako-ta.

Ezkondutza gazteak sarritan ezin izaten dabez zarrak zaindu, biak lanean dabiltzalako. esaterako. zer egin? Sarritan ez da izango beste biderik Zarren Egoitz batera eroatea baiño. Eta parkatu fraillien ipuiña esateko:

Gurasoak etxean zaindu gura ez ebazan gazte batek bere aita zarra lepoan artu eta Zarren Egoitzera croan ei eban.

Bidean joiazala, semea nekatu egin zan eta aitari esan eutson: Aita ara-emen jesarlekua! Jesarri gaitez an atsedena apur bat artezeko.

– Bai, seme.

Eta jesarri ziranean, aitak esan eutson:

– !! Entzuidak! Neuk be neure alta egoitzera croan nijuan eta ementxe, arri onen gaiñean, artu nijuan atsedena!

Semea pentsetan jarri zan eta isil-aldi baten ondoren, aitari esan eutson:

– Aita! Goazen etxera! Nire semeak be beste orrenbeste egin ez dagien!

Egoitzera aita edo ama eroatena, gaur be, ez da ondo ikusia gure giro onetan. Baiña etxeko bizitzea latz biurtzen danean, aitari edo amari tratatu txarra emon baiño oba da Egoitz batera eroatea. Al dala, zarrak etxean zaintzea da onena.

Ba-dakizue oraintxe dagoana amaitzen Mungia'n Zarren Egoitz barria 60 zar inguru artzeko modukoa. Labur esango dautzuet zelan egin dogun: (...)

Beste alde batetik, gaur zarrak daukagun gauza on bat illero eskuratzen dogun zar-sana da. Orregaz zarra etxean artzen dauanari, dana ez ba'da zati on bat, sortzen diran gastuak ordaindu geinkioz. Lenengo zar-sariak kobratzen gure aita eta amaren aldian asi ziran. Oso gitxi zan, baiña pozik artzen eben. Zar-sari ori kobratzeko bideak zabaldu euskuzan Fruiz'tar batek: Konfiterueneko Fabian'ek. Gero neuk be lagundu dautset batzui (emen esan berna-azurra apurtzea eta eskuan kalluak aurkitu eutsoezan "inbalidua"ren kasua).

Cure baserrietan egoera larrian aurkitzen dira mutilzarak eta neskazarrak zartzaroan. Eta asko dira!

2.3. ZARREN URTEBIDEA KALEAN

Baserrietan larriagoa dala dirudi zarren egoerea, baiña kalean bizi diranak be euren arazoak daukez.

Ezkonbarriak curen bizilekua nai izaten dabe. Eta ondo dago, zarrak errez sartzen diralako gazteen bizimoduan. Eta zenbat aldatu dan bizikerea lenagotik gaur-egunera!

Zarrak biak bizi diran eta ezindu barik dagozen artean, ez dago eragozpenik. Baiña beti etorten da ezintasuna, batarena naiz bestearena naiz hiena. or sortzen da bakartadea! Or ezintasuna!

Sarritan urtenbide bakarra Zarren Egoitza izaten da, gazte biak egun guztian lanean dagozelako.

Era bitara artu leike Egoitza: Egunerako bakarrik, eta gaberako etxera ekarri zarra edo zarrak. Edo Egoitzera croan bata edo biak.

Egoitzera eroateko ona emen baldintzak: Zar-saritik %20 izten jake eurari gastuetarako eta bestea Egoitzera emon bear dabe. Dirurik edo ondasunik ba'dabe, ortik ordaindu bear da falta dana, amaitu-arte. Ez dau balio aurretiaz saltzeak edo emotek. Dana jakiten da! Dana amaitzen danean, Aldundiak edo Udalak emoten dau falta dana, 200.000 pta. inguru izaten da illero ordaintzeko (euroak: 12.000).

Urtenbide ona da. Ez da euki bear bildurrik. Egoerari aurpegia!

3.– GAUR ZER EGIN

Esan dogu antxiña zarrak onartuak eta goratuak zirala: Sanedrin, senado, "Señor", etxeko jauna.

Baiña gaur zarrak ez dira onartzen agintzeko. Bai elei-zan gotzain izateko eta errian be bai epaikariak-edo izateko. Baiña antxiñako izen ona galdu dogu. Gaur gazteak dira nagusi. Naizta gure ustez gazteria urteakaz osatu bear dan gaisoa izan.

Eta guk zer egin bear dogu gaur?

Apalak izan eta egoera au onartu. Ez daigun esan au: Gu gazteak giñanean, zarrak agintzen eben eta orain gu zarrak garenean gazteak agintzen dabe. Ez dago ain argi gauzea. Guk be euki dogu geure aginte-aldia!

Artu daigun apaltasunaz gure egoera au eta gure gazteai lagundu.

Era bi ikusten dodaz, batez be, gazteai laguntzeko: Lenengoa dirua. Gazteak diru gitxi eukiten dabe eta gastau asko. Biak irabazita be, gu sari bategaz baiño estuago bizi dira. Beste biziera bat da eta zorrak be aundiagoak izaten dira. Al dogun neurrian, guk gitxi gastetan dogu-ta, lagundu dagitsegun.

Nik entzunda daukat or zarrai laguntzen ibilli dan batek esaten eutsela: zuek ez emon ezer gazteai. Gazteak konponduko dira! Zeuek alegindu ondo bizi izaten! Nik ez doñotzuet olakorik. Lagundu zuen gazteai!

Eta ez da dirua, beste barik. Zuen bizi-ikasiaz be asko balio dau eurentzat. Zuek esan, leun eta gozo, bizi-modua zer dan eta gaurko ibillereak zer ekarri leiken.

Ez dautzue jaramonik egingo. Dana dakiela usta dabe, arro dagoz. Baiña zuek ekin, apal eta leun, eta azkenean entzungo dautsue, zelan ikusi alan.

Ara zer diñoen gogo-jakitunak. Semeak sei urte dauzanean gurasoak aundizat daukaz. Amabost urte daukazeen, aita ain aundia ez dala uste dau. Berrogei urtekoa danean, aita txotxoloa dala esango dau, baiña zartzarora eltzen danean: Ai! Gure Aita! Arek bai eukala zurtasuna!

Arrisku bat agertzen da gure esperientziak gazteai lagundu nai dautsegunean: Euren bizitzara sartzeko tentaldia. Kontuz! Itzi ezkondu gazteai curen mundua ikusten. Ez esan iñoz: "Ni ilten nazenean zuek txakurrak jango zaitue". Ori esaten eban gure amamak, baiña il zan eta gure aita eta ama ez ebezan jan txakurrak.

Ez sartu euren bizimodura. Beti emon aolku ona apal eta leun. Eurak asarretzen ba'dira, zuek beti pazientzia artu, beti eurak baretu ta poztu.

OLAZAR'tar MARTIN'ek